

WPROWADZENIE

Procesy rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturowego dokonują się w konkretnych uwarunkowaniach, które mogą wpływać na pobudzenie bądź ograniczanie – a wręcz recesję i zanikanie – potencjału układów przestrzennych i podmiotów gospodarczych. W określonym czasie mogą pojawiać się niekorzystne sytuacje kryzysowe, które zakłócają dotychczasowe tendencje i kierunki przemian firm oraz wpływają na gruntowną przebudowę istniejących uwarunkowań politycznych, społecznych i kulturowych. Do kwestii tych nawiązują prace Autorów podejmujących wybrane problemy wpływu kryzysu na funkcjonowanie podmiotów i sektorów gospodarczych, a także przemiany układów przestrzennych.

Współczesne kryzysy w różnym zakresie wpływają na zachowania firm, poszczególnych elementów przestrzeni geograficznej (przyrodniczej, społecznej, gospodarczej i kulturowej), różnej skali układów przestrzennych (od skali światowej i kontynentalnej, poprzez skale grupy krajów i poszczególnych państw, do układów regionalnych i lokalnych) oraz podmiotów gospodarczych. Na tym tle zarysowano mechanizm kształtowania się kryzysów klimatycznego, pandemicznego i militarnego, a także określono zachodzące między nimi relacje (Zioło).

W kolejnej pracy przedstawiono oryginalną periodyzację przemian polskiej gospodarki, z wykorzystaniem podejścia klastrowego do analizy wielowymiarowych szeregów czasowych. Wykorzystując metodę Warda i k-średnich, wzięto pod uwagę wybrane cechy dotyczące rynku pracy (wynagrodzenie, inflacja, produkcja, sprzedaż detaliczna, wartość eksportu, klimat biznesowy), które umożliwiły wyróżnienie jednorodnych okresów rozwoju gospodarczego Polski w latach 2007–2019. Wskazane okresy odniesiono do jakości podejmowanych decyzji gospodarczych i politycznych, zarówno w Europie, jak i na świecie (Markowska, Hausner, Sokołowski).

Ważnym problemem badawczym poruszonym przez Autorów jest innowacyjność podmiotów gospodarczych, która ma szczególne znaczenie w perspektywie uwarunkowań procesu rozwoju gospodarczego. Autorzy dokonali badań struktury przestrzennej przemysłu według intensywności B+R w okresie kryzysu gospodarczego. Badania empiryczne oparli na przykładzie przemian zachodzących w aglomeracjach krakowskiej i wrocławskiej w latach 2018–2021 (Brezdeń, Sikorski, Smętkiewicz).

Kierunki przemian działalności firm zostały zaprezentowane dzięki wynikom badań dotyczących wyboru strategii polskich firm działających na rynku międzynarodowym. Autorzy zwrócili uwagę na promocję oferowane przez firmy branży high-tech i firm z pozostałych branż. Stwierdzili przy tym, że specyfika i atrybuty firm high-tech wymagają wyboru odpowiedniej strategii marketingowej. Udowodnili też, że atrybuty firm high-tech pozwalają lepiej reagować na zmieniające się sytuacje kryzysowe i umożliwiają budowanie przewagi konkurencyjnej w procesie internacjonalizacji produkcji i rynków (Głodowska, Maciejewski, Wach).

W następnym artykule określono zależności zachodzące między proaktywnością, ryzykiem i innowacyjnością polskich firm. Rozważania te zostały poparte badaniami empirycznymi 355 międzynarodowych polskich firm, wybranych na podstawie próby warstwowej. W wyniku wykorzystania równań strukturalnych wykazano pozytywny wpływ proaktywności, podejmowania ryzyka oraz innowacyjności jako wzajemnie powiązanej trójwymiarowej orientacji przedsiębiorczej (Maciejewski, Wach, Głodowska).

Podjęto też próbę oceny kondycji ekonomicznej polskiego przemysłu przetwórstwa rybnego w warunkach wzmożonej niepewności otoczenia, ze szczególnym uwzględnieniem identyfikacji ich przyczyn, czasu trwania i ciągłości funkcjonowania. Wskazano na niepewność w zakresie możliwości przewidywania skutków decyzji podejmowanych przez przedsiębiorstwa w dłuższym okresie czasu, zwłaszcza w zakresie popytu i podaży. Stwierdzono, że latach 2004–2022 analizowana branża była odporna na zmianę sytuacji związanej z pandemią koronawirusa oraz wojną w Ukrainie (Zieziula, Czapliński).

Dokonano analizy wpływu pandemii COVID-19 na jakość zarządzania zabytkowymi obiektami hotelowymi w Polsce i na Słowacji na przykładzie 20 hoteli historycznych w Jeleniej Górze i Bańskiej Bystrzycy. W części teoretycznej Autorzy określili specyfikę historycznej branży hotelarskiej na świecie oraz koncepcje zarządzania ich jakością. Szczegółowe wyniki określono na podstawie badań hoteli we wspomnianych miastach. Zwrócono uwagę przede wszystkim na określenie wpływu pandemii na jakość usług hotelowych oraz rolę kosztów w funkcjonowaniu tego typu obiektów (Gregorova, Sadowski, Sala).

W kolejnej pracy omówiono zmiany produkcji pasażerskiego taboru kolejowego w latach 1989–2022 w segmencie spalinowych i elektrycznych zespołów trakcyjnych. Określono kierunki ewolucji technicznej oraz chłonność rynku krajowego i międzynarodowego na oferowane produkty. Przedstawiono też działania na rzecz podniesienia pozycji konkurencyjnej wytwarzanych produktów na rynkach międzynarodowych (Soczówka, Chyliński).

Przedstawione prace są interesującymi przykładami analizy zmian zachowań wybranych firm i sektorów gospodarki w okresie kryzysu i otwierają nowe pola badawcze tej problematyki. Zachęcamy Czytelników do jej rozwijania i dzielenia się z nami swoimi badaniami na łamach naszego czasopisma.

Zbigniew Ziolo, Wioletta Kilar